

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

חיוב מזוזה בלשכות ושערים שבמקדש

(י' א') **תנו רבנן:** (1) כל הלשכות שהיו במקדש לא היו להן מזוזה (שלא נועדו לדירה), חוץ מלשכת פרהדרין שהיה בה בית דירה לכהן גדול (בשבעת ימי הפרישה). (2) אמר רבי יהודה: והלא כמה לשכות היו במקדש (לשומרי הבית) שהיה להן בית דירה, ולא היה להן מזוזה! אלא לשכת פרהדרין גזירה היתה (שמא יאמרו כהן גדול בבית האסורים הוא חבוש).

מאי טעמא דרבי יהודה? אמר רבה: קסבר רבי יהודה כל בית שאינו עשוי (לדירה) לימות החמה ולימות הגשמים (דהיינו לכל השנה), אינו בית.

איתיביה אביי (ממשנה מעשרות ג,ז): סוכת החג בחג (הסוכות) - רבי יהודה מחייב. וחכמים פוטריין. **ותני** עלה: רבי יהודה מחייב בעירוב,¹ ובמזוזה,² ובמעשר.³

וכי תימא מדרבנן, בשלמא עירוב ומזוזה, איכא למימר מדרבנן, אלא מעשר מי איכא למימר מדרבנן? דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור, ומן הפטור על החיוב!

(י' ב') (ומסיק) אלא אמר רבא: בשאר ימות השנה כולי עלמא לא פליגי דפטורה (בין לשכה בין סוכה). כי פליגי בשבעה (ימי פרישה, וימי החג).

וסוכה טעמא לחוד, ולשכה טעמא לחוד.

סוכה טעמא לחוד, רבי יהודה לטעמיה דסבר דירת קבע בעינן, ומחייבא במזוזה. ורבנן לטעמייהו דאמרי סוכה דירת עראי בעינן, ולא מחייבא במזוזה.

ולשכה טעמא לחוד, רבנן סברי דירה בעל כרחיה שמה דירה. ורבי יהודה סבר דירה בעל כרחיה לא שמה דירה.⁴ ומדרבנן הוא דתקיננו לה, שלא יאמרו כהן גדול חבוש בבית האסורין.

(י"א א') מאן תנא להא **דתנו רבנן:** כל השערים (שערי מזרח העזרה) שהיו שם, לא היה להם מזוזה, חוץ משער ניקנור,⁵ שלפנים ממנו לשכת פרהדרין. לימא רבנן היא ולא רבי יהודה. דאי רבי יהודה, היא גופה גזירה, ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה? אפילו תימא רבי יהודה, כולה חדא גזירה היא.

¹ אם פתוחה לחצר שיש בה שאר דירות, אוסרת על כולם, אם לא עירבה עמהן. רש"י.

² ואע"ג דאינה עשויה לימות החמה ולימות הגשמים. רש"י.

³ דקיימא לן אין הטבל מתחייב במעשר מלאכול ממנו אכילת עראי, עד שיראה פני הבית, שנאמר (דברים, כי תבוא, כו"ג) "בְּעֶרְתִּי הקֹדֶשׁ מִן הַבַּיִת". רש"י.

⁴ ולכן הלשכות שהיו בהן שומרים, היו פטורות ממזוזה, ששהייתם היתה בעל כרחם (מאירי, י"א ב', סוף העמוד).

⁵ בהגהת הגר"א בשולי הדף, "ניקנור" נמחק, ונכתב בצדו: "מים".

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

הר הבית והלשכות: פטורין ממזוזה, לפי שהן קודש, ואינן חול כמו "ביתך". חוץ מלשכת פרהדרין, "מפני שהלשכה הזאת הייתה בית דירה לכהן גדול בשבעת ימי ההפדושה". כן פסק הרמב"ם.⁶

סוכת החג בחג: פלוגתא דרבי יהודה ורבנן, והלכה כרבנן דפטרי. וטעמא, משום דרחמנא אמר "ביתך" שהיא דירת קבע, לאפוקי סוכה שהיא דירת עראי. וכן פסק השו"ע.⁷

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות מזוזה, סימן רפו)

יא. סכת החג, בחג, והבית שבספינה והחנויות שבשוקים, פטורים.

⁶ מקורות: רמב"ם (הל' מזוזה וו). רבינו חננאל (ריש י"א ב').

⁷ יו"ד רפו, יא. ולגבי חדר שדר בו כל השנה, ובסוכות מסיר הגג, כתב המשנ"ב (או"ח תרכ"ג, ס"ק כא) בשם הפמ"ג, דאפילו הכי בסוכות פטורה, דבשבעה ימים לאו קבע מקרי. ובערוך השולחן (יו"ד רפו, סעי' כז) חלק עליו, וסבירא ליה, דחייבת במזוזה, שהרי עכ"פ היא דירה קבועה לכל השנה כולה. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קנג), דסוכת החג אינו יכול להביא חיוב חדש של מזוזה כיון דקיי"ל דסוכה רק דירת עראי, אבל מעולם לא אמרו דסוכת החג היא סיבה להסיר חיוב מזוזה מכבר, כיון דמצד יסודי בית של מזוזה יש כאן כל כללי ותנאים של התחייבות במזוזה, עיי"ש. מקורות: רמב"ם (הל' מזוזה וט).